

Полярна ніч

Леся Українка

(Фантазія)

Сиділи ми при згаслому багатті
усі гуртом, – а гурт нас був чималий, –
дивилися, як вогники блакитні
тремтіли і конали, як між вуглям
вилися прудко золоті гадючки
і чезли, а за ними чорний вугіль
сивизною вкривався, наче старів.
Нам хата все тіснішою здавалась,
бо темрява з кутків давно вже вийшла
та й обступила нас, немов облога.
Остатня свічка наша догоріла,
і вже не видно стало ні стола,
ні плям з вина червоного на ньому,
ні чарочок порожніх та побитих,
ніяких решток з бенкету... той бенкет
немов останній був на сьому світі,
так сумно нам було тепер по ньому.
Один з нас обізвався: «Як погасне
се вугля – буде чорно, як у гробі».
«То принеси ще топлива», – хтось мовив.
«Принести? Звідки? Ти хіба не чуєш,
як хуртовина грає? Коли хочеш
позбутися життя, то вийди з хати», –
понуру перший відказав і змовк.
«Та що, посидьмо в темряві, братове, –
озвався наймолодший веселенько, –
припас для їжі є, жититись будем
навпомацки, а там настане день...»
«День? Кажеш, день? Ти звідки знаєш?» –
на його всі сердито загукали,
та не збентежився ні крихти хлопець:
«Відомо всім, що ніч бува по днів,
А день по ночі!» Ще й зареготався.
«Ото сказав! – промовив злісно дід, –
Раденький, що дурненький! Ще й сміється.
«Відомо всім!» Либонь же, й те відомо,
що смерть, бува, і поночі приходить,
і до схід сонця»... – «Ба! Коли вмирати,
то день чи ніч надворі – все одно, –
для мертвого і сонце в небі чорне, –
перечився хлопчина невгамовний, –
ви б краще те подумали, дідусю:
як довга ніч, то й день же буде довгий,
полярний, вічний день!» – «Ніщо не вічне!» –
пробовкнув дід, – ніхто його не слухав,
бо хлопець розбудив надію нашу,

і всі його питали, мов пророка:
«Коли ж той день? Чи довго ще ся ніч?»
«Недовго, ні!» – «А ти ж по чому знаєш?..»
«Передсвітом буває найтемніше,
а темряви, як ся, ще не бувало!»
І в голосі озвалася перемога
у юнака. Хто мовив: «Правда, правда!»,
а хто почав прогадувати вголос,
чи вже давно ся ніч нас обгорнула,
один казав: «Два тижні!», другий: «Місяць!»,
ще інший: «Де! давніше!» – «Ні, недавно!» –
змагався ще якийсь. «Одно відомо, –
знов дід проворкотів понурим гласом, –
що всі ми й доби, й тижні погубили
в сій клятій тьмі, шкода їх і шукати!
Про найтемнішу ніч – ніхто не знає,
чи се вона остатня... Може, перша
з тих, що без просвіту». – «Та ну вже, діду,
хоч би мовчали. Справді, ви, мов пугач,
віщуєте лихе»... – Жіночий голос
бринів сльозами, теє промовлявши,
зате дитячий, мов злотиста стрілка,
з уст вирвався, аж темрява схитнулася:
«А я вже бачив день!» – «Коли?!» – «Не знаю».
«Який же він?» – «Хороший! Дуже славний!
Червоний, золотий – який ще, мамо?
Ти знаєш, ти тоді мені казала».
«Ет, – байдуже озвалася матуся, –
то був не день, то сполох був, та й годі».
«А ти ж казала!» – «То я помилилась».
Дитина вже заплакати збиралась,
коли замріли в хаті стіни й лави
і наш юнак покликнув: «Сонце сходить!
Бач, я казав!» Ми кинулись до вікон.
За сніжною пустинею далеко
Займалося півкругом сяйво. «Де ж там! –
казала жінка, – се ж був знову сполох».
«У сніжні ночі сполохи не сяють, –
промовив дід. – Се просто місяць сходить».